

30.1.2015

PAZIŅOJUMS KOMITEJAS LOCEKĻIEM

Temats: Lūgumraksts Nr. 2099/2013, ko iesniedza Dānijas valstspiederīgā *Ilona Vinkler*, par daļēju pensiju Dānijā

1. Lūgumraksta kopsavilkums

Lūgumraksta iesniedzēja 1991. gadā pārcēlās uz dzīvi Dānijā, kur līdz 2005. gadam strādāja, kad reumatisma dēļ kļuva darba nespējīga un bija spiesta iet pensijā. Šajā laikā viņai bija tikai 35 gadi. Tikai pēc tam, kad pensija viņai bija piešķirta, viņa uzzināja, ka tāpēc, ka no 15 līdz 22 gadu vecumam viņa dzīvojusi Polijā, viņai nav tiesību saņemt pilnu pensiju, bet tikai minimālo pensiju. Lūgumraksts attiecas uz Regulu (EEK) Nr. 1408/71 un to grozošo tiesību aktu (Regulu (EK) Nr. 592/2008), kā arī uz Regulu (EK) Nr. 883/2004.

2. Pieņemamība

Atzīts par pieņemamu 2014. gada 8. augustā. Komisijai pieprasīta informācija saskaņā ar Reglamenta 216. panta 6. punktu.

3. Komisijas atbilde, kas saņemta 2015. gada 30. janvārī

Komisijas komentāri

Eiropas Savienības kompetence sociālā nodrošinājuma jomā ir ierobežota. Kā jau vairākkārt¹ apstiprinājusi Eiropas Kopienu Tiesa, Līgumos paredzēta nevis dalībvalstu tiesību aktu

¹ Skatīt, piemēram, spriedumu lietā 41/84 *Pinna/Caisse d'allocations familiales de la Savoie*, *Recueil*, 16. lpp., 20. punkts; spriedumu lietā C-340/94 *de Jaeck/Staatssecretaris van Financiën*, *Recueil*, I-495. lpp., 18. punkts; spriedumu lietā C-221/95 *Institut National d'Assurances Sociales pour Travailleurs Indépendants/Hervein*, *Recueil*, I-635. lpp., 16. punkts.

saskaņošana, bet gan koordinēšana. Nepastāvot saskaņošanas prasībai, ar ES tiesību aktiem netiek ierobežota dalībvalstu brīvība organizēt savas sociālā nodrošinājuma sistēmas. Katra dalībvalsts savos tiesību aktos precizē nosacījumus sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķiršanai, kā arī šo pabalstu apjomu un periodu, par kuru tie tiek piešķirti, ja vien šādi nosacījumi atbilst vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principiem. Attiecīgi pastāv būtiskas procesuālas atšķirības atsevišķu dalībvalstu sociālā nodrošinājuma sistēmās, līdz ar to atšķiras arī dažādās dalībvalstīs strādājošo personu tiesības, ko Līgumi neskar.

Pensiju un invaliditātes pabalstu jomā dalībvalstu tiesību aktos bieži tiek pieprasīts noteikts minimālais apdrošināšanas, nodarbinātības, pašnodarbinātības vai pastāvīgās dzīvesvietas periods, pirms tiek piešķirtas tiesības uz pabalstu. Šā iemesla dēļ galvenais princips ir šāds: ja pilsonis ir strādājis vairāk nekā vienā dalībvalstī, periodi ir jāsummē.¹ Tas nozīmē, ka dalībvalstij, piešķirot personai tiesības uz pabalstu, nepieciešamajā apjomā (t. i., tik lielā mērā, cik kopējā periodu summa pašas valsts teritorijā ir mazāka, nekā nepieciešams pieprasītajam atbilstīguma periodam) ir jāņem vērā apdrošināšanas, nodarbinātības, pašnodarbinātības vai pastāvīgās dzīvesvietas periodi, kas ir bijuši citā dalībvalstī.

Tomēr šis periodu summēšanas princips nenozīmē, ka kādā dalībvalstī izpildītie periodi jāņem vērā citā dalībvalstī, aprēķinot prasītajam pabalsta summu (t. i., jāuzliek dalībvalstij par pienākumu maksāt pabalsta summu par periodiem, kuros uz saņēmēju ir attiekušies citas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma tiesību akti). Tā vietā tiek pieņemts, ka persona, uz ko ir attiekušies vairāk nekā vienas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma tiesību akti, var saņemt atsevišķu pabalstu no katras attiecīgās dalībvalsts. Šis pabalsts tiek aprēķināts, balstoties uz laikposmu, kurā uz personu ir attiekušies katras iesaistītās valsts sociālā nodrošinājuma tiesību akti, kas nozīmē, ka katra dalībvalsts piešķirs prasītajam proporcionālu summu saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem.

Saskaņā ar Komisijas rīcībā esošo informāciju atbilstīgi Dānijas tiesību aktiem pensija tiek aprēķināta, pamatojoties uz to, cik gadus personas pastāvīgā dzīvesvieta ir bijusi Dānijā no 15 gadu vecuma līdz aiziešanas pensijā vecumam vai līdz invaliditātes sākumam (neatkarīgi no tā, vai persona ir vai nav bijusi nodarbināta vai maksājusi nodokļus šajā laikposmā). Dānijas tiesību akti invaliditātes pabalstu jomā paredz, ka personām, kuras Dānijā pastāvīgi dzīvojušas vismaz četras piektdaļas no perioda, kas atbilst laikposmam no dienas, kad persona sasniegusi 15 gadu vecumu, līdz tās invaliditātes sākumam, ir tiesības saņemt Dānijas tiesību aktos paredzēto invaliditātes pensiju pilnā apmērā. Personas, kas Dānijā pastāvīgi dzīvojušas īsāku laikposmu, saņems attiecīgu proporcionālo daļu no pilnās summas. Šo pensijas daļu aprēķina, nosakot attiecību starp faktisko periodu, kad konkrētā persona pastāvīgi dzīvojusi Dānijā laikposmā no 15 gadu vecuma sasniegšanas līdz invaliditātes sākumam, un četrām piektdaļām no kopējā laikposma kopš 15 gadu vecuma sasniegšanas līdz invaliditātes sākumam. Lūgumraksta iesniedzēja gadījumā tas nozīmē, ka viņa saņems 32/40 no pilnās invaliditātes pensijas summas, ņemot vērā, ka viņa pastāvīgi dzīvoja Polijā septiņus gadus laikposmā no dienas, kad sasniedza 15 gadu vecumu, līdz 35 gadiem (vecums, kad viņai tika piešķirta invaliditātes pensija). Šāda aprēķināšanas kārtība atbilst Eiropas Savienības sociālā

---

¹ Jānorāda, ka invaliditātes pabalstiem piemēro atšķirīgus noteikumus, pamatojoties uz tā sauktajiem A veida tiesību aktiem, saskaņā ar kuriem invaliditātes pabalstu summa nav atkarīga no apdrošināšanas vai pastāvīgās dzīvesvietas periodu ilguma un kuri ir skaidri norādīti Regulas (EK) Nr. 883/2004 VI pielikumā; sk. regulas 44. panta 1. punktu. Tā kā Regulas (EK) Nr. 883/2004 VI pielikumā Dānija nav norādījusi nevienu tiesību aktu, šis nosacījums šajā gadījumā nav būtisks.

nodrošinājuma koordinācijas pamatprincipiem iepriekš minēto invaliditātes pabalstu jomā, tostarp periodu summēšanas principam, kas ir pabalsta tiesību piešķiršanas pamatā.

Bez papildu informācijas ir grūti komentēt iemeslus, kāpēc prasītājai Polijā ir atteikta proporcionālā invaliditātes pensija. Saskaņā ar Komisijas rīcībā esošo informāciju atbilstīgi Polijas tiesību aktiem invaliditātes pensija (*renta z tytułu niezdolności do pracy*) tiek maksāta personai, kas tiek uzskatīta par daļēji vai pilnīgi nespējīgu strādāt algotu darbu sava veselības stāvokļa dēļ. Turklāt šai personai ir jāspēj pierādīt, ka tai ir bijusi spēkā esoša polise uz nepieciešamo apdrošināšanas periodu, ņemot vērā laikposmus, kad ir un kad nav veiktas iemaksas (tie ir pieci gadi personai, kuras invaliditāte ir iestājusies pēc 30 gadu vecuma sasniegšanas), un ka nespēja strādāt radās laikposmos, kas īpaši noteikti tiesību aktos, piemēram, apdrošināšanas, nodarbinātības periodā, saņemot bezdarbnieka pabalstus, saņemot sociālās apdrošināšanas pabalstus (slimība vai aprūpe), vai arī ne vēlāk kā 18 mēnešus pēc šo periodu beigām. Kā izklāstīts iepriekš, saskaņā ar summēšanas principu kompetentajai dalībvalstij, piešķirot tiesības uz pabalstu, ir jāņem vērā — tādā mērā, lai tiktu sasniegts atbilstībai nepieciešamais laikposms, — apdrošināšanas, nodarbinātības, pašnodarbinātības vai pastāvīgās dzīvesvietas periodi, kas bijuši citā dalībvalstī. Saskaņā ar faktu asimilācijas principu tiek arī sagaidīts, ka kompetentajai valstij, saskaņā ar kuras tiesību aktiem iestājas tiesiskās sekas, rodoties konkrētiem faktiem vai notikumiem, jāņem vērā līdzīgi fakti vai notikumi, kas rodas jebkurā citā dalībvalstī, tā, it kā tie būtu notikuši šīs pašas valsts teritorijā. Tādējādi principā lūgumraksta iesniedzējai būtu jābūt tiesībām uz Polijas invaliditātes pensiju, kas proporcionāli aprēķināta, ņemot vērā uz viņu attiecināmo laikposmu Polijā. Tomēr ir iespējams, ka praksē lūgumraksta iesniedzējai nav bijuši attiecināmi apdrošināšanas periodi, kad ir un kad nav veiktas iemaksas Polijā, un ka tādēļ viņai nav tiesību uz pensiju. Lūgumraksta iesniedzēja var pieprasīt papildu informāciju no Polijas varas iestādēm par iemesliem, kāpēc ir atzīts, ka viņai nav tiesību uz invaliditātes pensiju.

Lūgumraksta iesniedzējai varētu arī būt tiesības uz piemaksu saskaņā ar Dānijas likuma par aktīvu sociālo politiku (*lov om aktiv socialpolitik*) 27.a pantu, ja viņas pensija ir mazāka par „sākuma pabalstu“ (*starthjaelp*) vai „naudas pabalstu“ (*kontanthjaelp*). Tiesības uz šo piemaksu ir tad, ja pieteikuma iesniedzējs kopumā septiņus gadus pēdējo astoņu gadu laikā ir pastāvīgi dzīvojis Dānijā un ja pieteikuma iesniedzējs Dānijā ir bijis oficiāli nodarbināts laikposmā, kas kopumā ir līdzvērtīgs pilna laika nodarbinātībai divus gadus un sešus mēnešu pēdējo astoņu gadu laikā. Tomēr no lūgumraksta iesniedzējas iesūtītās informācijas nevar izsecināt, vai viņa atbilst nosacījumiem, lai saņemtu šādu piemaksu.

Lūgumraksta iesniedzēja sūdzas arī par faktu, ka tad, kad viņas invaliditātes pensija beidzot tiks pārvērsta par vecuma pensiju, tās pamatā būs tā pati proporcija, ko Dānijas varas iestādes izmantoja, aprēķinot viņas invaliditātes pensiju. Pēc viņas domām, šāda aprēķina metode ir netaisna, jo brīdī, kad viņa sasniegs likumā noteiktās pensijas vecumu, viņa Dānijā būs nodzīvojusi jau 45 gadus, kas pārsniedz pilnai pensijai nepieciešamos 40 gadus. Viņa jautā, kāpēc viņas turpmākie pastāvīgās dzīvesvietas gadi Dānijā, saņemot invaliditātes pensiju, netiks ņemti vērā, aprēķinot viņas vecuma pensiju. Kā norādīts iepriekš, tā kā nepastāv saskaņošanas prasība, tad ar ES tiesību aktiem netiek ierobežota dalībvalstu brīvība precizēt nosacījumus, saskaņā ar kuriem tiek piešķirti sociālā nodrošinājuma pabalsti, kā arī šo pabalstu apjoms un laikposms, par kuru tie tiek piešķirti, ja vien šādi nosacījumi atbilst vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principiem. Tādējādi Dānijas tiesību akti par invaliditātes pensijas pārvēršanu par vecuma pensiju nav pretrunā ES tiesību aktiem.

Lūgumraksta iesniedzēja sīkāk nepaskaidro iemeslus, kāpēc viņa uzskata, ka ar Dānijā pieņemto kārtību tiek pārkāpta Direktīva 79/7/EEK par pakāpenisku vienlīdzīgas attieksmes principa pret vīriešiem un sievietēm īstenošanu sociālā nodrošinājuma jautājumos, tādēļ nav iespējams atbildēt uz viņas bažām šajā saistībā.

Secinājums

Ņemot vērā koordinācijas principus vecuma pensiju un invaliditātes pensiju jomā, kas noteikti ES tiesību aktos, lūgumraksta iesniedzējas sūdzība, ka viņai būtu jāsaņem pilna invaliditātes pensija, nevar tikt atzīta par pamatotu. Pamatojoties uz sniegto informāciju, Komisija arī nevar konstatēt pārkāpumu saistībā ar Direktīvu 79/7/EEK par pakāpenisku vienlīdzīgas attieksmes principa pret vīriešiem un sievietēm īstenošanu sociālā nodrošinājuma jautājumos.